

Enerji Verimliliği ve Batarya Teknolojileri

Enerji Enstitüsü Batarya Teknolojileri Grubu

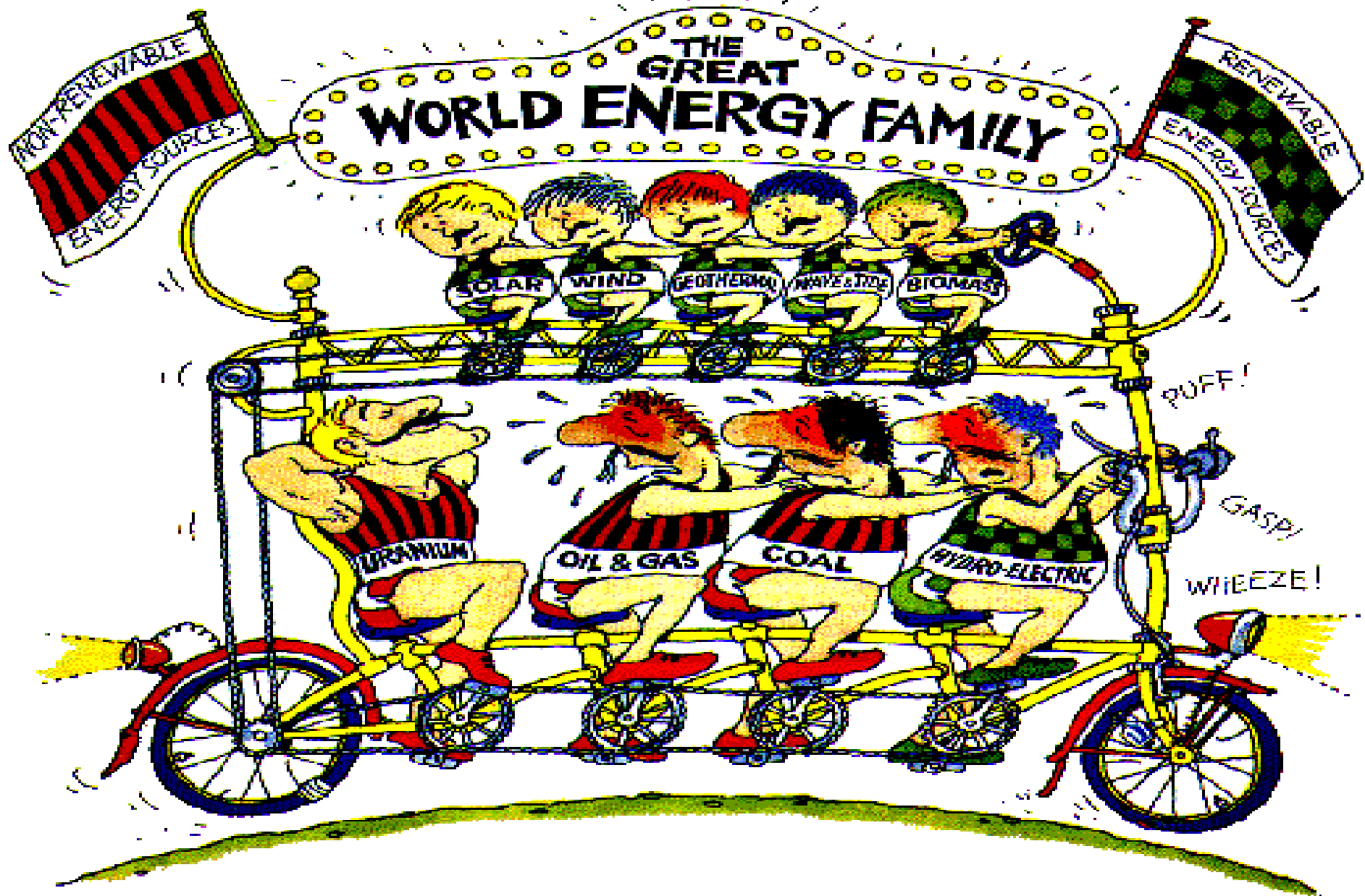
10 Nisan 2009

Gebze, Kocaeli

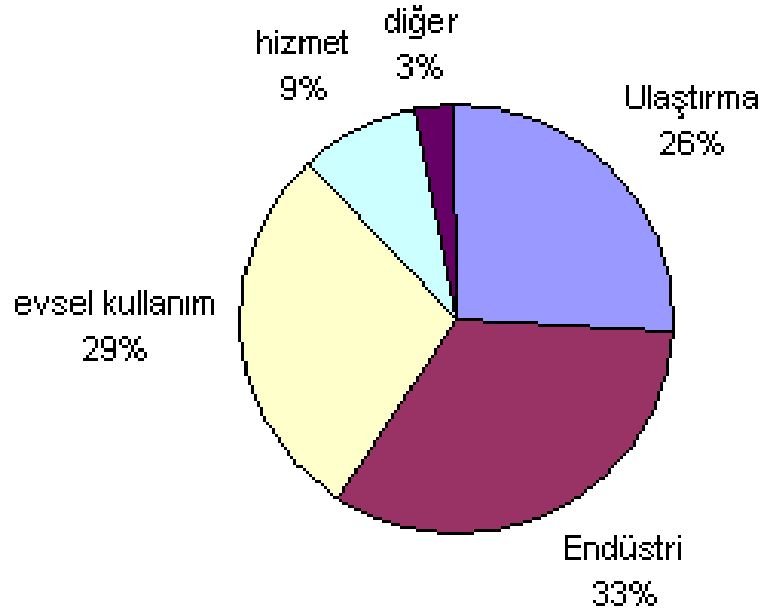
Sunuş Planı

- Enerji: Dünyadaki durum
- Hibrit elektrikli araçlar ve gelecek
- Enerji Depolama Teknolojileri
- Türkiye Güneş potansiyeli
- Türkiye Rüzgar potansiyeli
- Güneş ve Rüzgar Enerjisi Depolama
- TÜBİTAK MAM EE faaliyet tanıtımı

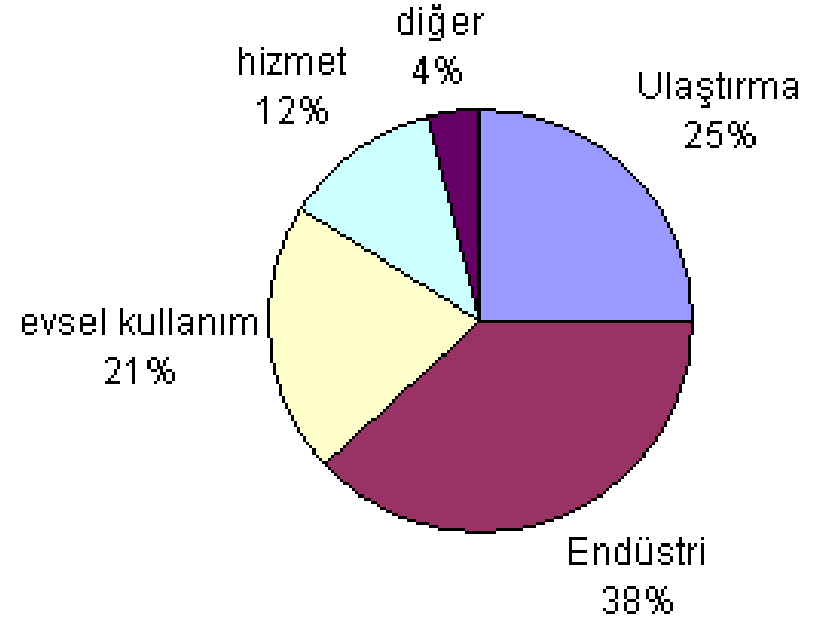
Enerji (Dünya'daki durum)

Sektörlere göre enerji kullanımı ve CO2 emisyonları

a

b

- Dünyadaki enerjinin %26'sı doğrudan ulaşırmada kullanılmakta
- Dünya CO2 emisyonununun %25'i bu kullanımdan kaynaklanmaktadır.
- Ulaştırma sektöründe yapılacak tasarruf hayati önemde

Enerji açısından sorunlar

- Kaynaklar tükenecek
- Yoğun kullanım çevreyi tahrip etmekte

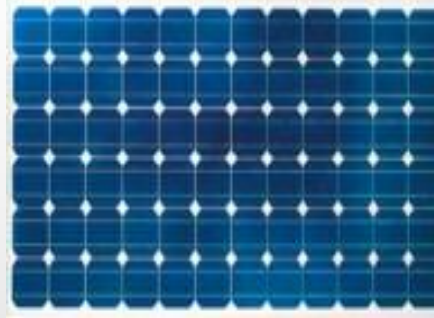
Gereklilikler;

- Kaynaklar verimli kullanılmalı
- Tasarruf yapılmalı
- Alternatif ve/veya destek kaynaklar yaratılmalı
- İhtiyaç fazlası enerji depolanmalı

Sekonder Batarya Şarj ve Kullanım Alanları

RÜZGAR ENERJİSİ

GÜNEŞ ENERJİSİ

ŞEBEKE

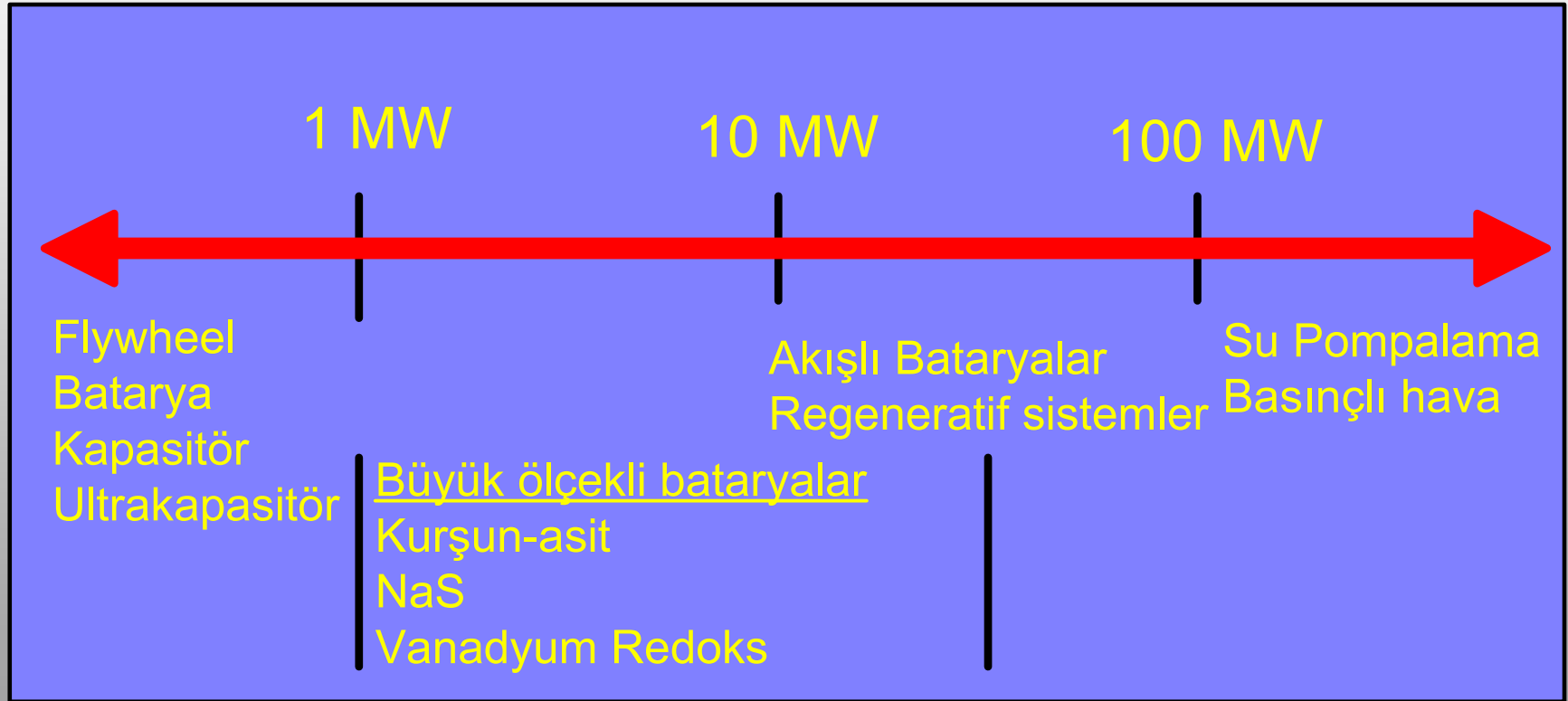

AKÜ

ENERJİ DEPOLAMA SİSTEMLERİ

Sistemler ve Enerji Depolama Kapasiteleri

Hücre tipleri

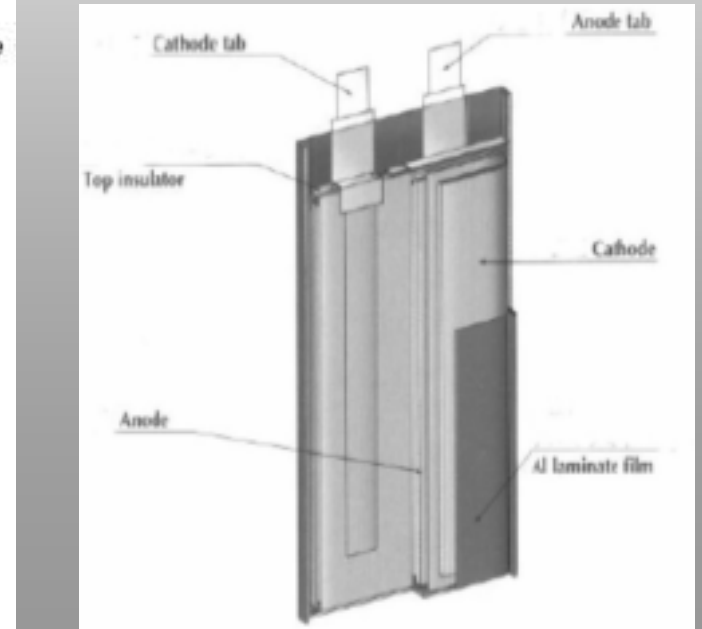
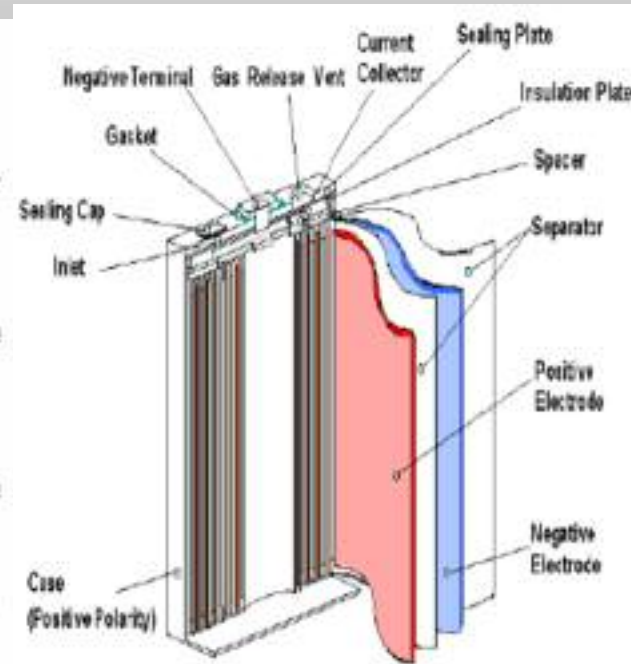
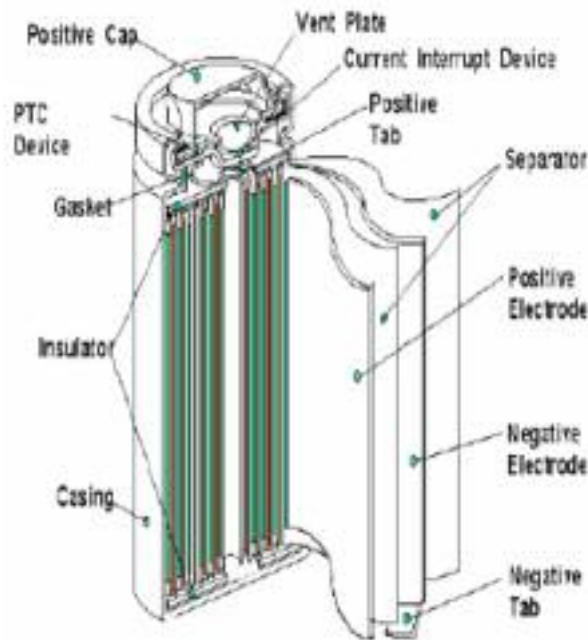
Silindirik

prizmatik

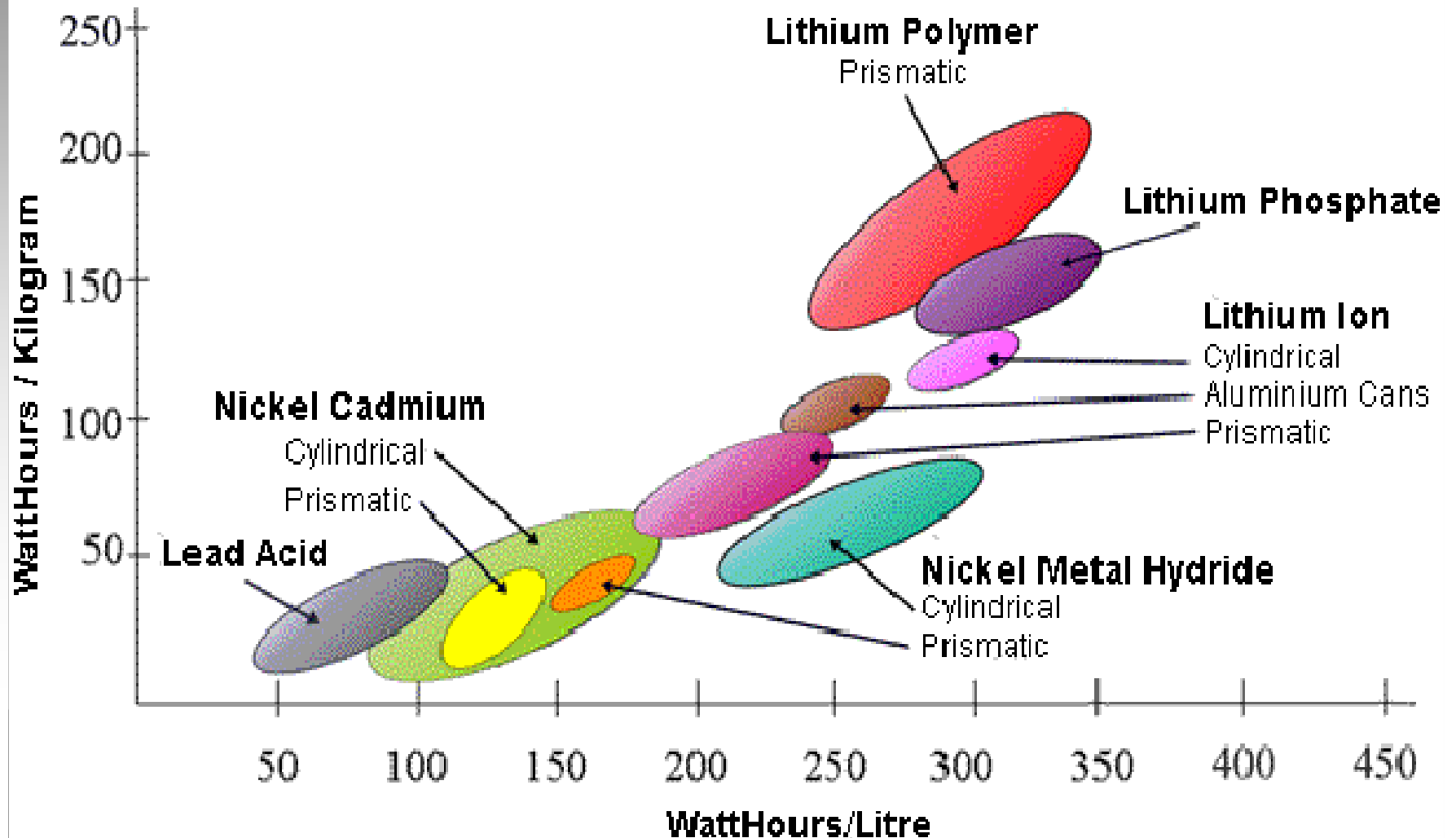

Tabaka (pouch)

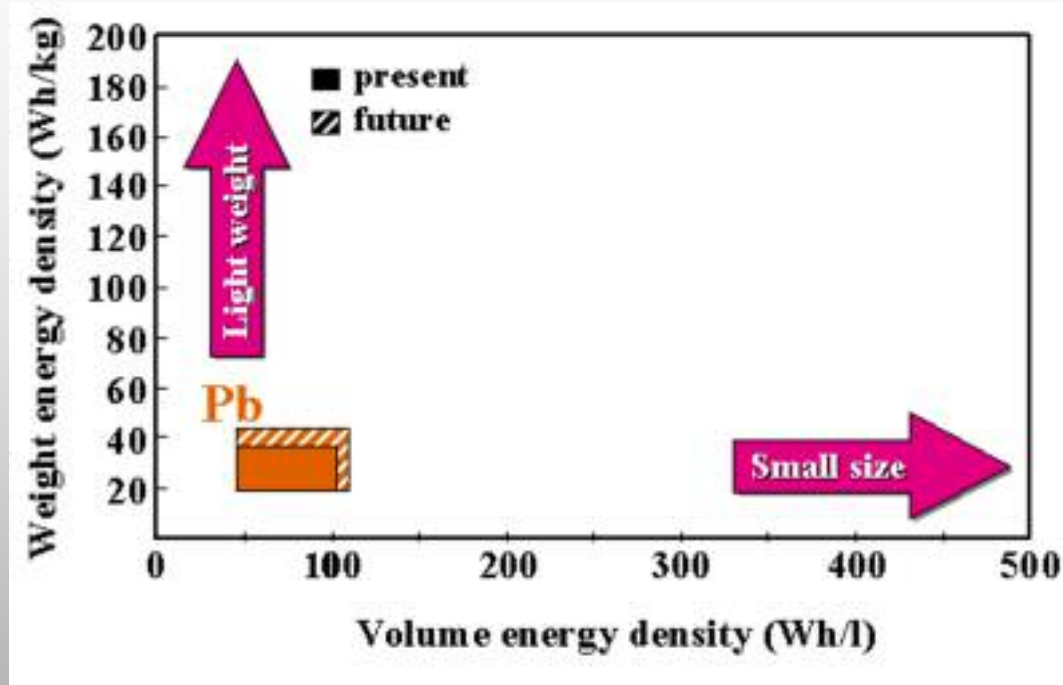

Hücre Teknolojileri

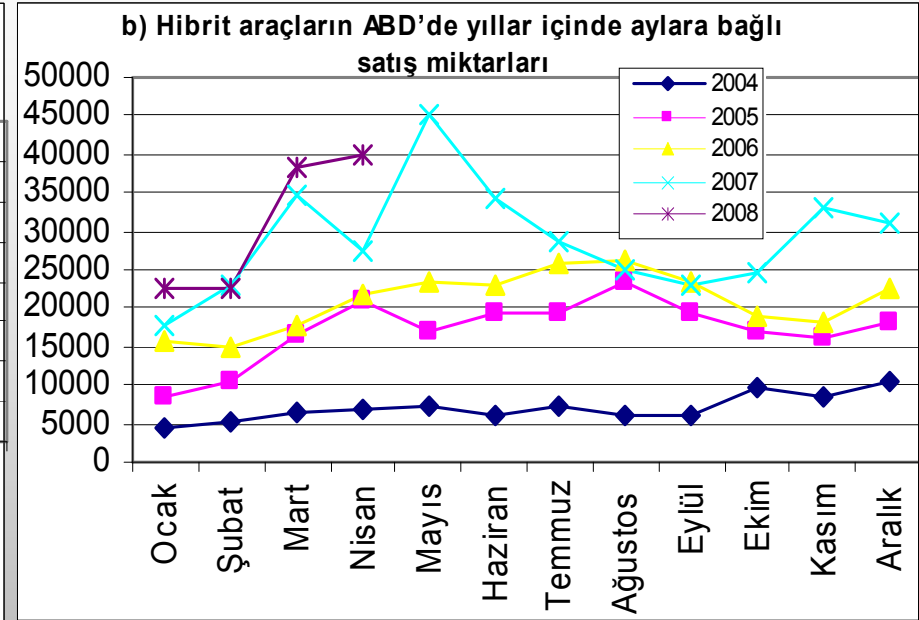
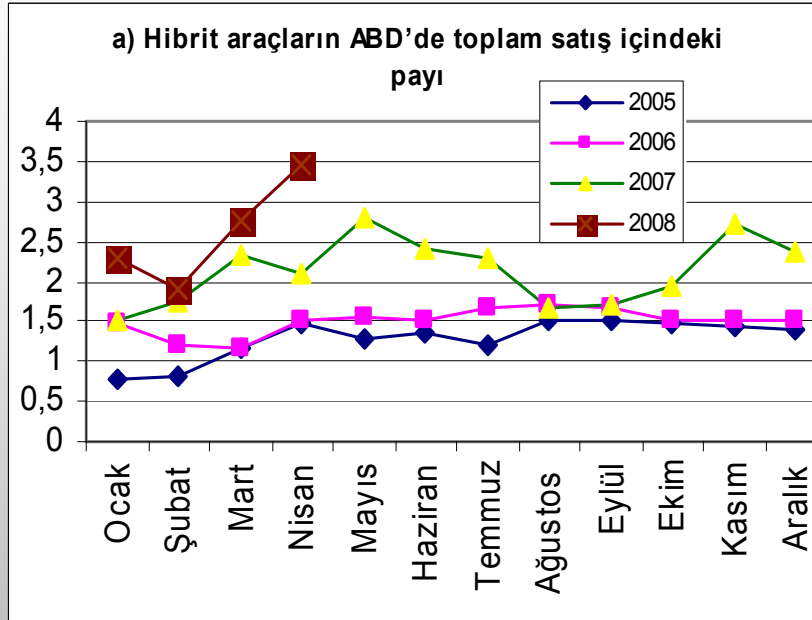
Şarj edilebilir hücreler ve enerji yoğunlukları

Ulařtırmada Enerji verimliliği

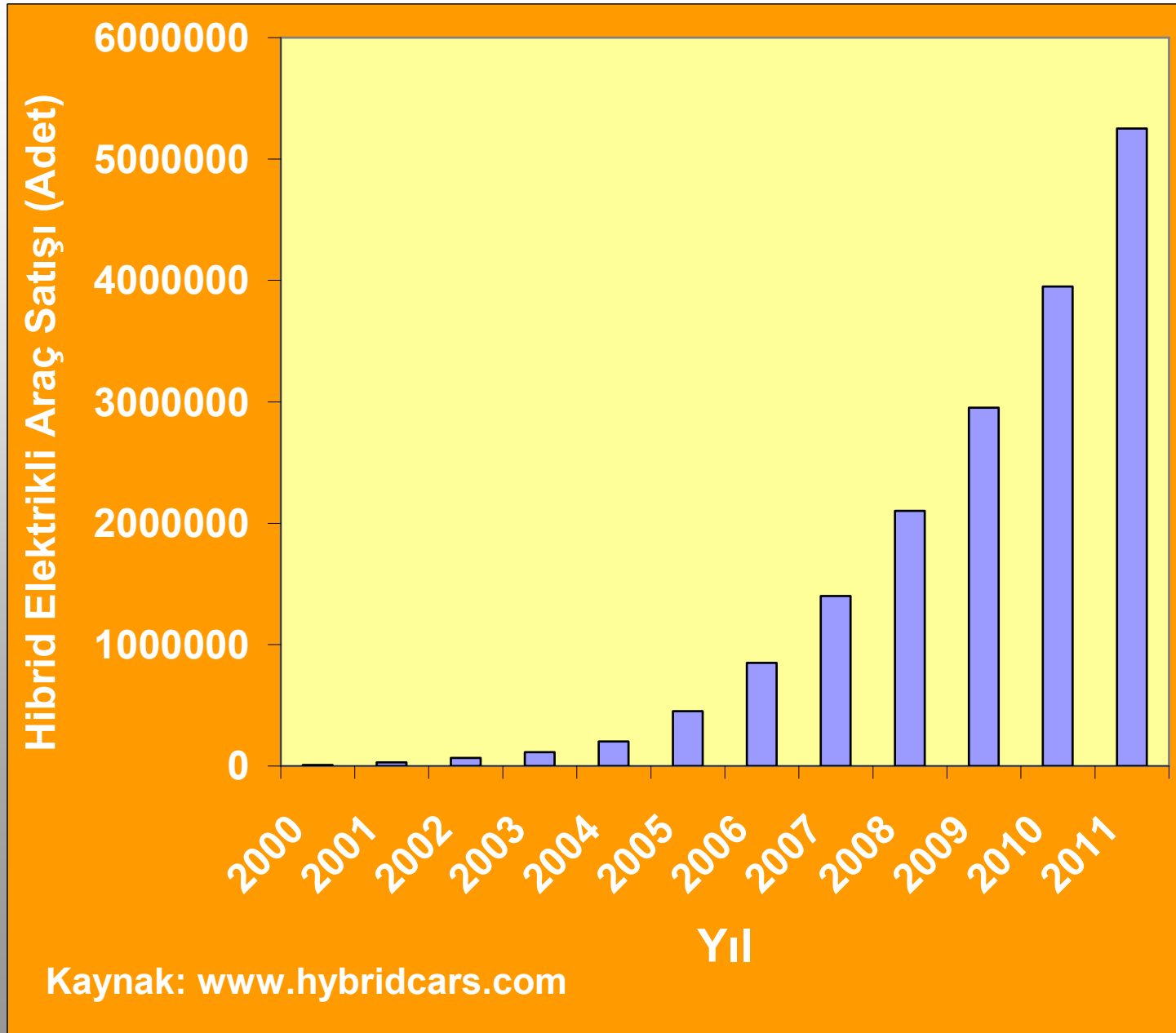
- Çözüm için alternatif; elektrikli araçlar (EA) ve Hibrit elektrikli araçlar(HEA)
- HEA Türkiye dahil bütün dünyada pazarda
- Şu an için Hibrit araç Pazarı Japon firmalarının elindedir

ABD'de hibrit araç satışı

- ABD'de Hibrit araç satışının toplam araç satışı içindeki payı her yıl artıyor
- Hibrit araçların yıllara bağlı satış adetleri artıyor

HEA'ların geleceği

Hibrid ve Avantajları (Veriler Honda Civic katalog değerleridir)

	Benzinli (Lt/100km)	Hibrid (Lt/100km)	Yakıt Kazancı (lt/100 km)	Maddi kazanç (TL/100km)	% kazanç
Şehir İçi	9,45	5,2	4,3	12,99	45,0
Şehir dışı	5,35	4,3	1,1	3,32	19,6
Birleşik	6,8	4,6	2,2	6,64	32,4

Fiyat (1000 TL)	Benzinli 37,5	Hibrid 48,400	Fark (TL) 10900
-----------------	------------------	------------------	--------------------

Aradaki farkın geri dönüşümü kullanıma bağlıdır.

Şehir İçi 83.936 km

Şehir dışı 328.115 km

Birleşik 164.057 km

CO2 emisyonu [g/km]

- 1996- 184
- 1997 -182
- 1998 -179
- 1999- 174
- 2000- 170
- 2001- 166
- 2008 -140
- 2012 – 120 ACAE hedefi

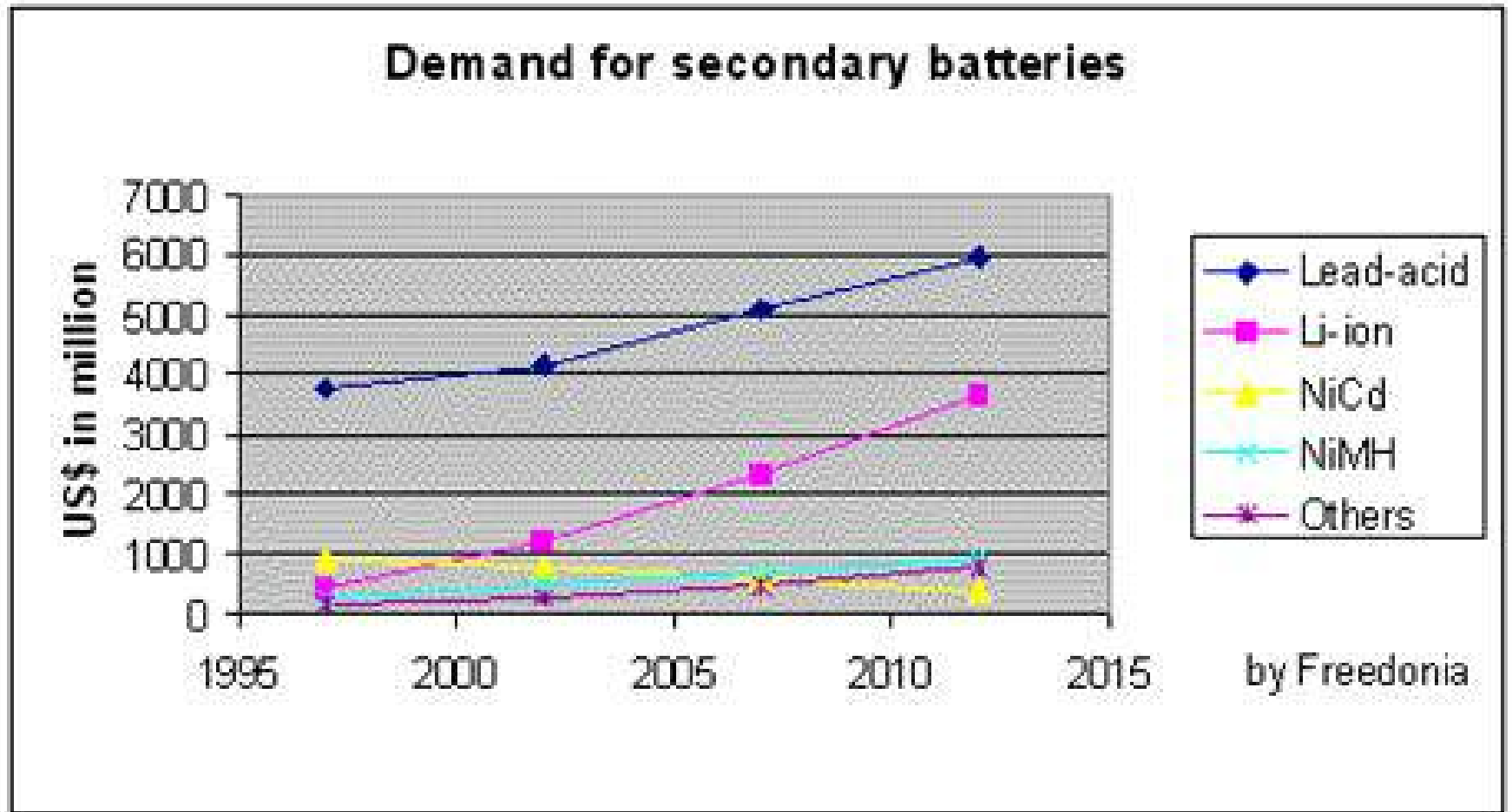
Honda CIVIC HYBRID(2007) için: 109 gr/km
CO2 emisyonunda 2008 hedef değerden %22
azalma

2006 yılında ticari olarak trafiğe çıkan HEA'lar ve bataryaları

Model	Batarya tipi	Batarya kapasitesi (kWh)	Batarya Üreticisi
Toyota Prius 2	NiMH	1,3	PEVE
Toyota Estima	NiMH	1,9	PEVE
Toyota Highlander	NiMH	1,9	PEVE
Toyota Camry	NiMH	1,6	PEVE
Lexus GS450H	NiMH	1,9	PEVE
Honda Civic 2	NiMH	0,9	MBI
Honda Insight	NiMH	0,9	MBI
Honda Accord	NiMH	0,9	Sanyo
GM Silverado	NiMH	1,8	MBI
Saturn Vue	NiMH	0,6	Cobasys
Ford Escape & Mariner	NiMH	2	Sanyo

Batarya pazarı açısından durum

Lityum çalışmaları kaçınılmaz görünüyor

Şu an için tüm uygulamalarda NiMH kullanılmakta olmasına rağmen gelecekte NiMH'ün yerini Li temelli bataryalara bırakacağı konusunda geniş bir kabul vardır. Gerek batarya üreticileri gerekse otomobil üreticileri başarılı bir Li uygulaması için yoğun çaba sarf etmektedir.

Uygulamadaki bazı NiMH bataryalar

Panasonic

6.5 Ah Battery for Toyota Prius

Sanyo

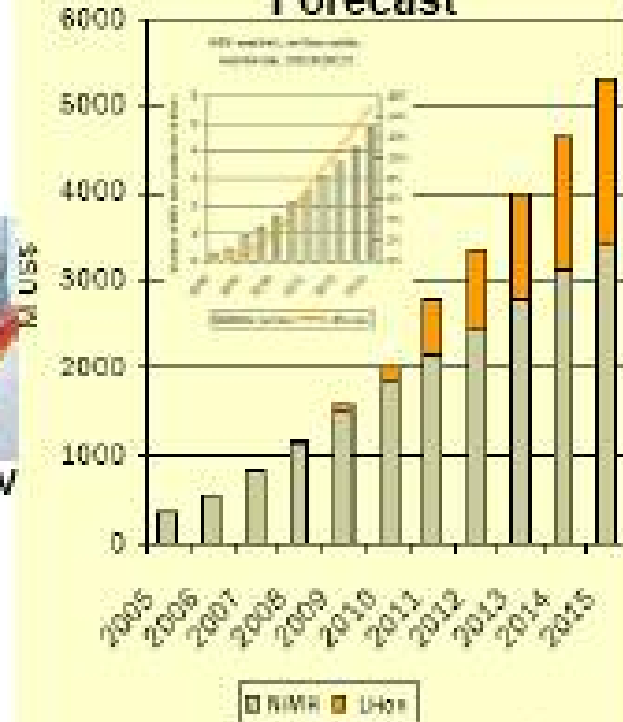
6.5 Ah HEV cells in Ford Escape HEV
Source: Sanyo website news

Cobasys

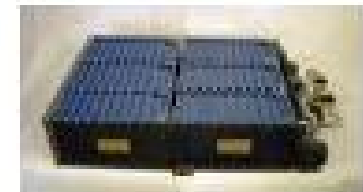
EV module (left) and 42V HEV batteries

HEV BATTERY Market, M US\$, Worldwide, 2005-2015 Forecast

Source: C. Pillot (Avicenne) from the 23rd International Battery Seminar & Exhibit, March 13-16, 2006, Ft. Lauderdale, FL.

Electro Energy

Pack with bipolar Cells/Modules

Bipolar pack in a Plug-In Prius

Source: Images provided by James Landl of Electro Energy Inc.

Hibrit Elektrikli Araçlar İçin Batarya Teknolojileri

- HEA ve EA etkinliği bataryaya bağlıdır
- Amaç en düşük hacim ve kütlede güvenli şekilde en fazla enerjiyi depolayabilmektir.
- Makul ve/veya daha uzun menzil
- Daha düşük hacim ve kütle alternatifleri bataryalara bağlıdır.
- Bu gün için bu Lityum batarya olarak görülmektedir.
- Lab. ölçekli alternatif çalışmalar da yapılmaktadır.

Türkiye Elektrik Üretim Kaynakları

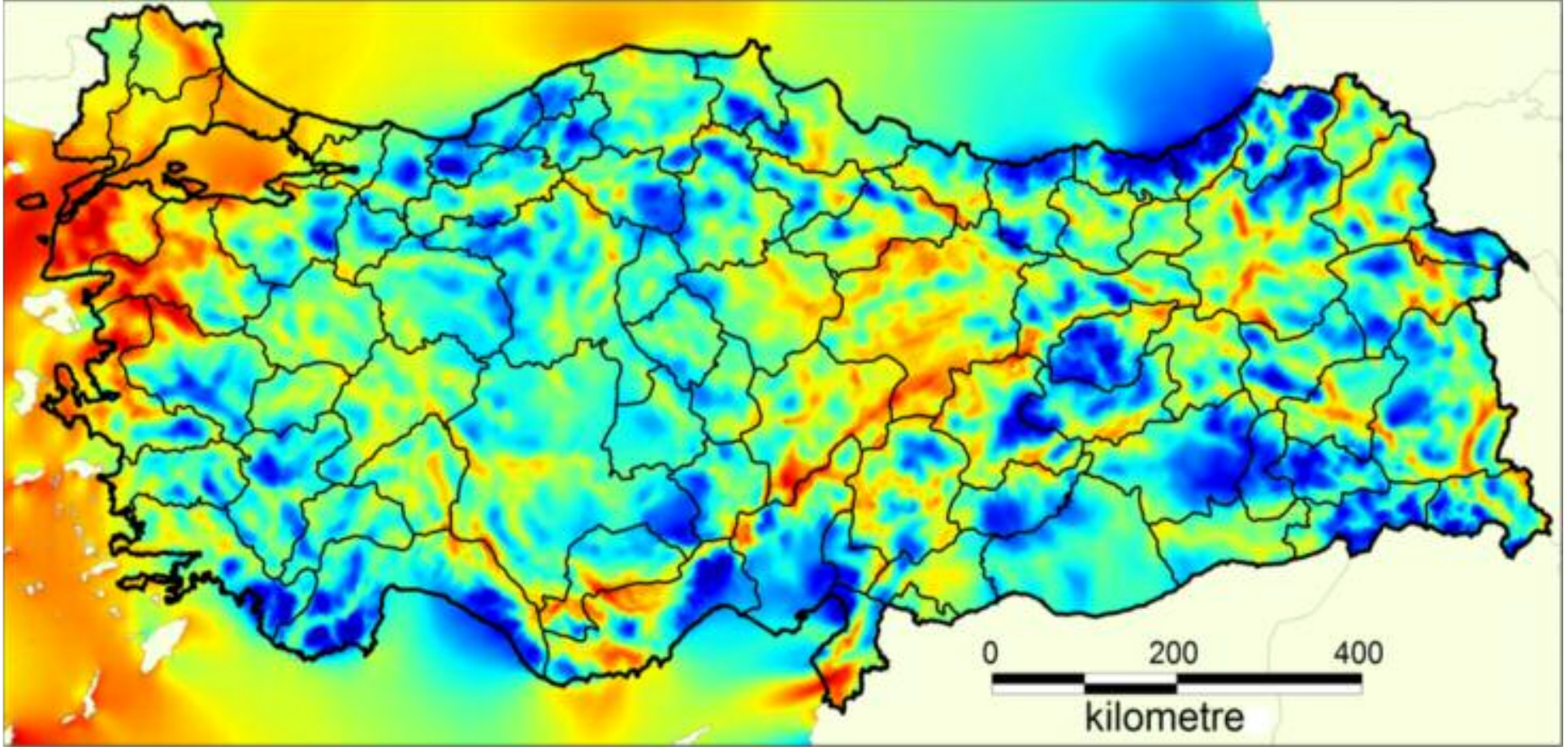
2007

- Kurulu gücümüz 40.836 MW,
- Elektrik tüketimimiz 191,6 milyar kWh
- Elektrik talebi 2020 yılında 406-500 milyar kWh düzeyine ulaşacağı hesaplanmaktadır.

Elektrik üretimi

- %47,3 doğalgaz,
- %20,7 kömür,
- %18,2 hidroelektrik
- (Rüzgar % 0,0955)

Türkiye'de Durum (Rüzgar)

POTANSİYEL : 48.000 MW

2020 HEDEF : 20.000 MW

Türkiye'de Durum

- Rüzgar santralleri kurulu gücü 20 MW dan 250 MW seviyelerine çıkmıştır.
- Saha işletimi için 85000 MW rüzgar enerjisine dayalı lisans başvurusu yapılmıştır.
- 2020 Türkiye hedefi 20 000 MW

Sorunlar

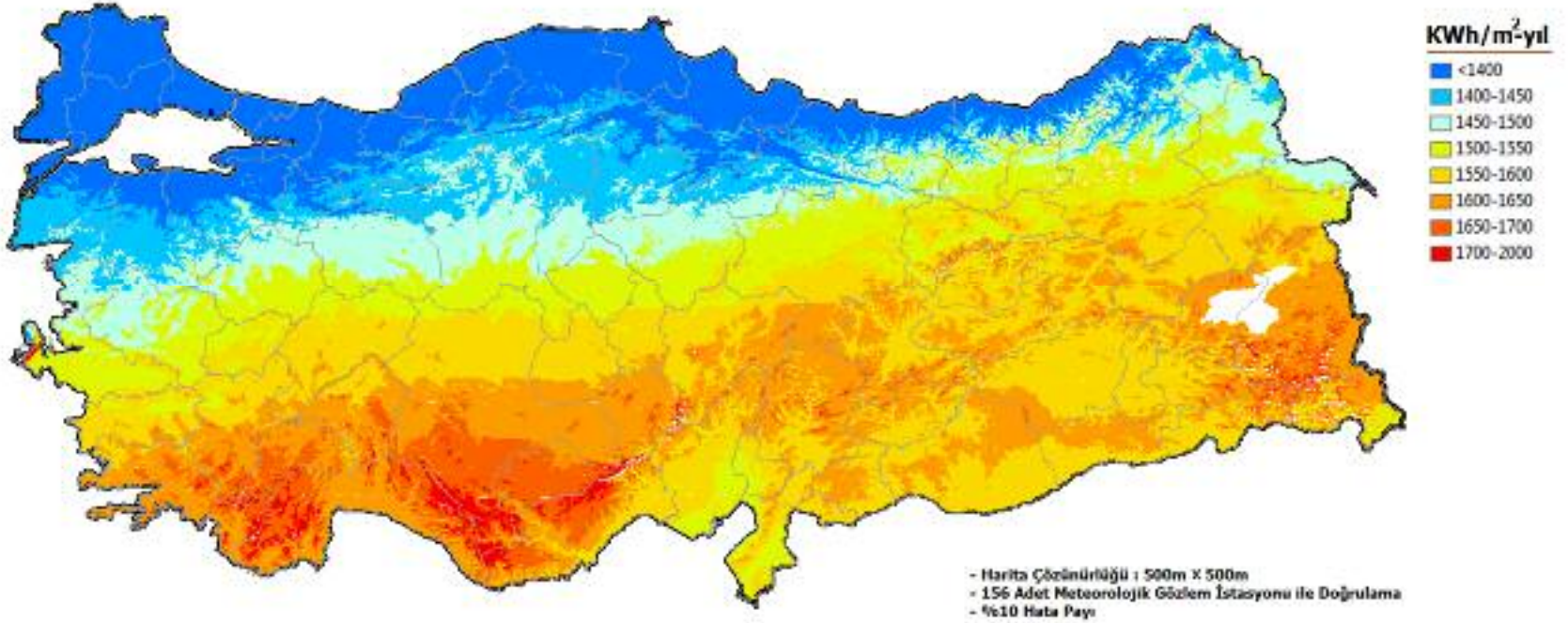
- Rüzgar şiddeti homojen değil (üretimde dalgalanma)
- Rüzgar sürekli değil (üretimde kesinti)
- Şebekeye doğrudan besleme sorunları (şebekenin kabul edebileceği dengesiz yük sınırları)

Türkiye'de Durum (Güneş)

TÜRKİYE GÜNEŞ ENERJİSİ POTANSİYELİ ATLASI (GEPA)

(Türkiye Üzerine Gelen Toplam Güneş Radyasyonu)

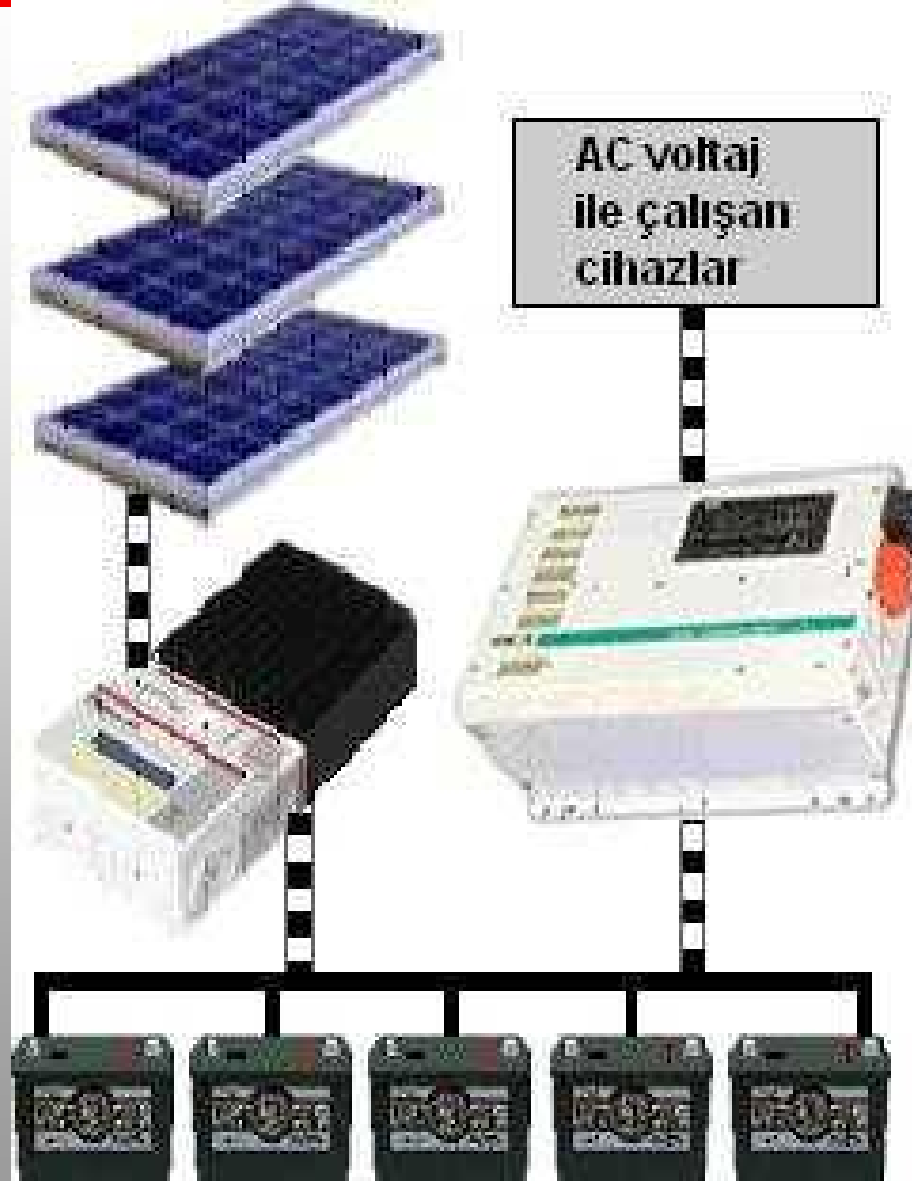
**TOPLAM 56000 MW KURULU GÜCE SAHİP DOĞALGAZ
ÇEVİRİM SANTRALİNİN ELEKTRİK ENERJİSİ ÜRETİMİNE
EŞDEĞER**

Güneş Enerjisi Sistem bileşenleri

- Güneş enerjisinden elektrik elde edecek güneş panelleri
- Güneş panellerinin üreteceği elektriği akülere şarj eden şarj kontrolörü
- Enerjiyi depolayan bataryalar
- Üretilen DC gerilimi 220 V AC gerilime çevirip kullanılır kılan inverter

İnverter şebekeye bağlı olunan durumlarda hem bataryayı şarj eder hem enerjiyi şebekeye besler

Güneş Enerjisi Depolama Sistemleri

Sorunlar

- Güneşten elde edilen enerji gerilim açısından dalgalı süreç açısından kesiklidir.
- Güneşin görüldüğü zamanlarla sınırlıdır.
- Mevsimsel ve günlük hava değişimlerinden etkilenir.

Çözüm (rüzgar + güneş)

- Enerjinin üretim kesildiğinde kullanılmak üzere depolanması
- Elektrik sistem elemanlarının geliştirilmesi
- Enerjinin sürekli depolanarak şebekeye depolanmış enerjinin beslenmesi (voltaj dalgalanması önleme)

Güneş ve Rüzgar Enerjisi Depolama

Güneş Enerjisi:

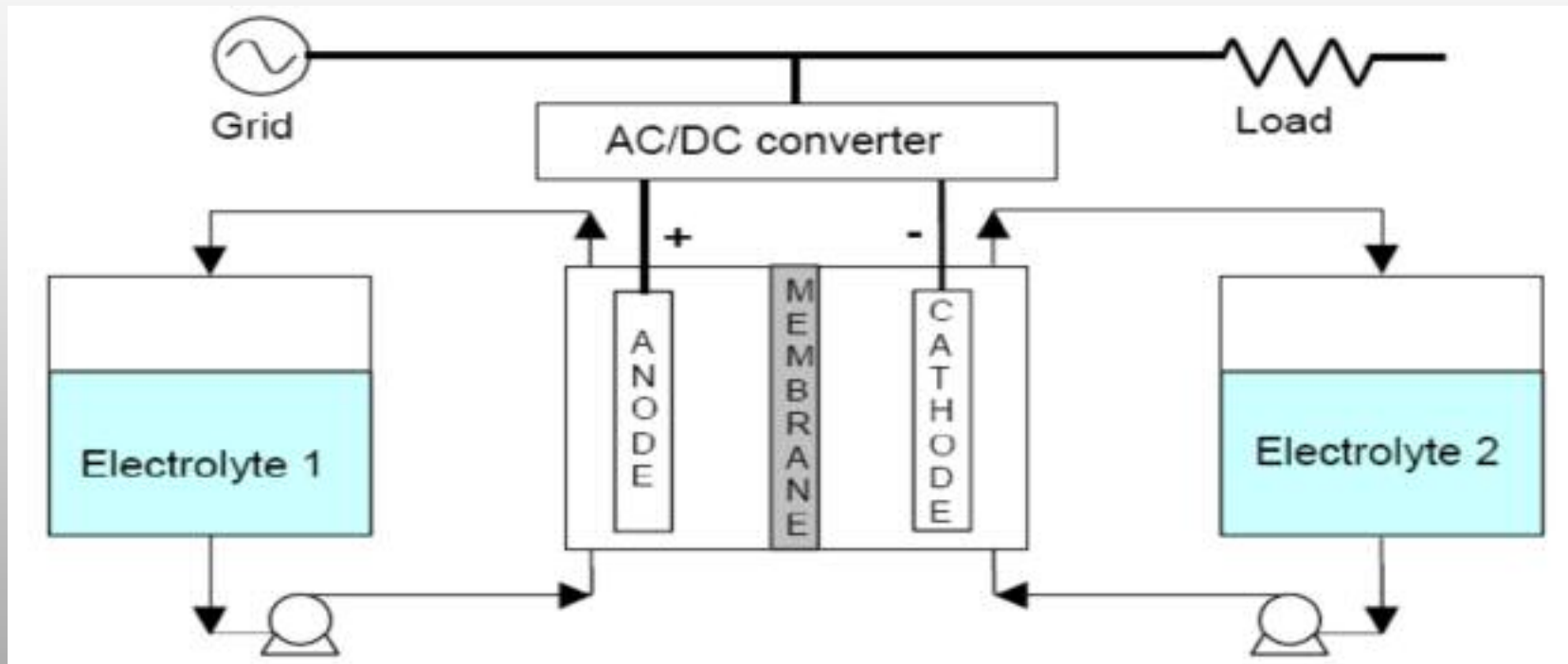
- Derin çevrimli batarya (jel tipi Pb-Asit)
- Valf Regüle Kurşun Asit (VRLA)

Rüzgar Enerjisi:

- Derin çevrimli batarya (jel tipi Pb-Asit)
- Valf Regüle Kurşun Asit (VRLA)
- Akışlı Batarya (flow Battery)

VANADYUM BATARYALAR

- Vanadyum Redoks Bataryalar

Katot: $V^{4+} = V^{5+} + e^{-}$

Anot: $V^{3+} + e^{-} = V^{2+}$

Sonuç

- HEA/EA güvenli Li batarya geliştirilmeli
- Olası alternatifler incelenmeli
- Çözüme Kadar NiMH kullanılmalı
- Güneş ve Rüzgar için derin deşarjlı bataryalar geliştirilmeli
- Kontrol ve şebekeye besleme problemi çözülmeli
- Rüzgar için akışlı batarya (vanadyum, çinko v.b.) geliştirilmeli

Batarya Teknolojileri Çalışma Grubu

Amaç;

Türkiye'nin gereksinimleri,
müşteri kurum ve kuruluş talepleri
doğrultusunda prototip seviyesine kadar
ürün geliştirmek

ve

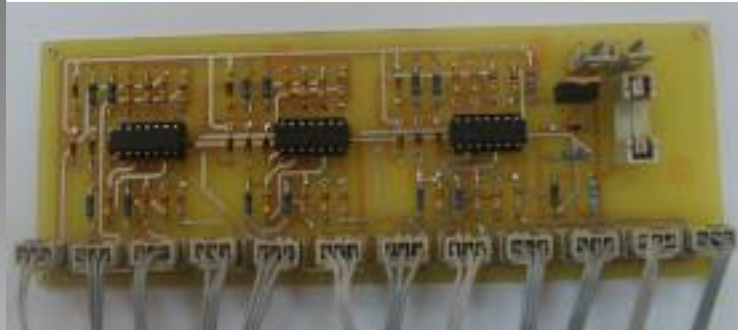
Ulusal batarya sanayisinin uluslar arası
pazarda rekabet gücünü arttırmak için
Ar&Ge desteği sağlamak

Çalışma Alanları

- Pb-asit
- VRLA (Valf Regulated Lead Acid)
- NiMH
- Mg-CuI
- Li-iyon
- Özel amaçlı bataryalar

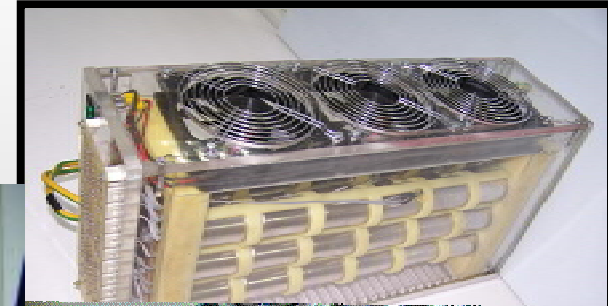
Hücre, Batarya ve Batarya yönetim sistemi tasarım ve üretimi

Hibrid Elektrikli Araç İçin NiMH (Prototip)

FOHEV 1 (NiMH batarya)

Ulaştırma için Enerji Depolama

Mg-CuI Deniz Suyu Bataryası (Prototip)

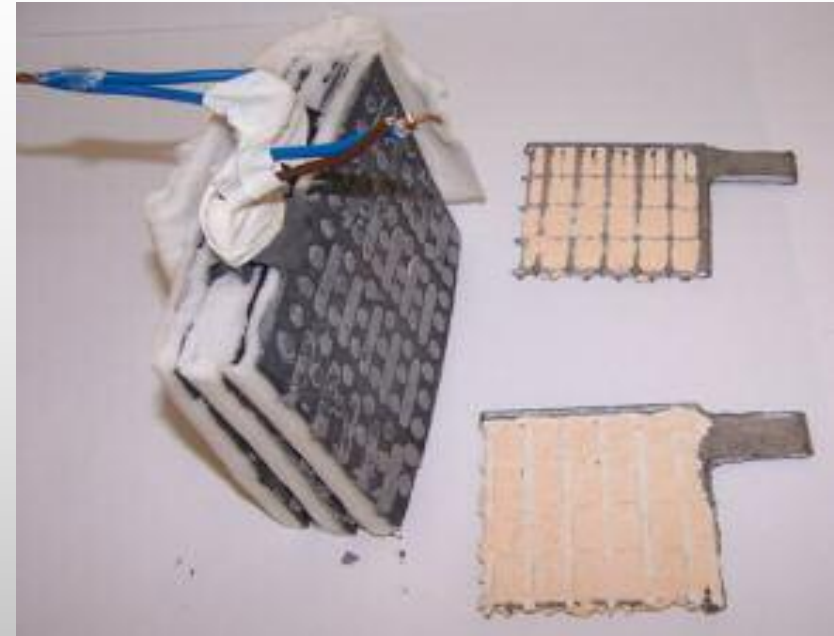

- Gerilim: 15 V
- Kapasite: 0,6 Ah
- Elektrolit: deniz suyu
- Çalışma süresi: 8 saat

- Kullanım
  - Su altı çalışmaları
  - Savunma sanayi

VRLA (Valf Regulated Lead Acid)(Prototip)

- Pb-asit kuru tip batarya
- Kullanımı;
  - Telekom
  - Kesintisiz güç kaynakları
  - Otomotiv

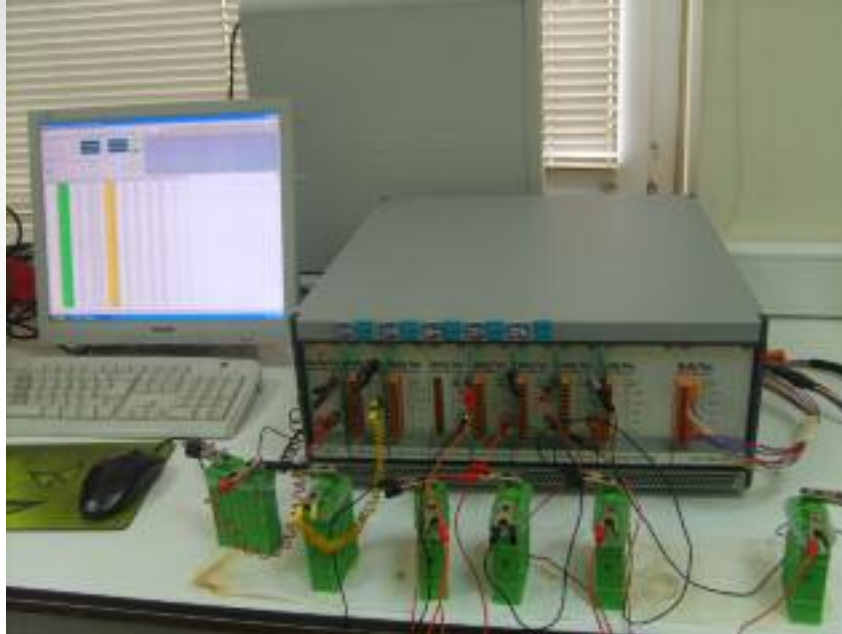
Ag-Zn Batarya

- Gerilim: 1.5 V
- Kapasite: 15 Ah
- Elektrolit: KOH (%38)
- Anot : ZnO
- Katot : Ag

İnci Akü Adına 15 Ah NiMH Hücre Geliştirilmesi

TEŞEKKÜRLER

Muhsin.Mazman@mam.gov.tr

TÜBİTAK MAM

ENERJİ ENSTİTÜSÜ

PK. 21, 41470 GEBZE, KOCAELİ

www.mam.gov.tr